

Всички не се раждатъ съ еднакви дарби, пъкъ освѣнъ това — механическото възпитание, основния двигателъ на което бѣше „фалагата“, деградираше умътъ, убиваше сърдцето, атрофираше чувстата. Може би само отдѣлни стрѣмища на чепинския Балканъ да се приближаватъ до хубоститѣ на Алтжнъ Калоферъ. Цѣлата верига отъ планини и наклони, отъ земя и небе, отъ животъ и природа — всичко тукъ, въ Калоферъ, бѣ и е поезия. Вншната красота на природата се отразяваше върху образътъ на неговото население, измжчвано отъ гладъ и мизерия. Вжтрѣшната хармония на нейното битие — се е отпечатила върху характера и чувствата на малкитѣ, които не приличатъ на себе си, когато станатъ голѣми. Едно бѣдно и гладно население въ майчинитѣ ржцѣ на една красива природа, е раждало чада съ широки души, съ обичъ къмъ красивото и съ стремежъ къмъ висшитѣ блага на битието. Но робството парализираше тие стремления, дървената педагогика ги доубиваше.

Христо Ботйовъ бѣ прѣкаралъ режимътъ на тая дървена педагогика, и разбираше много добрѣ, до какви послѣдствия довежда тя. По-добра учителка отъ природата нѣма. Наблюдавайте дѣцата кога играятъ въ кжщи и на полето: слѣдете, въ какво се проявяватъ тѣхнитѣ склонности, и вие ще разберете, отъ какво иматъ нужда тѣ, и по нагонътъ на тѣхнитѣ нужди, по опжтванията, които ви дава тѣхната природа — насочвайте тѣхното възпитание, тѣхното развитие. Учителътъ трѣбва да бжде наблюдателъ — и като схване духътъ на човѣшката природа, да не ѝ противорѣчи съ дѣйствиата си. Едно изкуствено дѣйствие въ областта на възпитанието трѣбва да е едно естествено дѣйствие. Изкуството трѣбва да иде слѣдъ природата. Тѣй става това въ цѣлия органически и неорганически миръ, въ цѣлия животъ на общата майка —, тѣй трѣбва да става и въ областта на човѣшкото развитие.